
[Home](#) / Alustavate ettevõtjate hinnang kõrgkooli õpingute rollile ettevõtlusega alustamisel

Alustavate ettevõtjate hinnang kõrgkooli õpingute rollile ettevõtlusega alustamisel

LIIS RAAG

Käesolev uurimus annab ülevaate alustavate ettevõtjate hinnangust kõrgkooliõpingute rollile ettevõtlusega alustamisel. Uurimus vaatleb hetkel ühiskonnas valitsevaid uskumusi ja tõekspidamisi. Samuti on kirjeldatud ettevõtluse ja ettevõtlikkuse mõiste. Järelduste ja ettepanekute osas on toodud välja mõned mõtted kõrgkooliõpingute rolli tõstmiseks ettevõtlusega alustamise osas.

Sissejuhatus

Praegusel ajal levib maailmas üha jõudsamalt trend olla oma mõtteviisilt ja tegudes vaba ning teha seda, mida tõeliselt armastad. Sarnaselt on öelnud ka T. Kuurme oma loengus kasvatusteadustest: „Niisugune aeg on (*neoliberalistlik – autori märkus*), esiplaanil on individuaalsus, soov saada iseenda tööandjaks ning oma saatust ise juhtida. Igaüks on oma õnne sepp.“ Nõnda ongi oma ettevõtlusega alustamine muutumas järjest populaarsemaks, mis tekitab omakorda huvi ja vajadust vastavate õppekavade ja –ainete järele üld- ning kõrghariduses. Samas ei ole tänapäeval ettevõtlusega tegelemise eesmärgiks alati niivõrd majanduslikult kuivõrd vaimselt rikastumine. Seda näitab ka asjaolu, et ettevõtjana tegutsemise eesmärgiks võib olla näiteks soov:

- viia ellu lahe idee (põnevus on põhiline, sissetulek on teisejärguline);
- luua rahvusvaheliselt tuntud toode või teenus (oled nõus ootama üsna pikka aega enne, kui hakkad raha teenima);
- juhtida suurt ja kiiresti arenevat edukat ettevõtet (tähtis on silma paista ja olla edukas);
- teenida tulu oma hobiga (tagab pigem tagasihoidliku (lisa)sissetuleku, kuid tegevus on väga nauditav);
- olla iseenda tööandja (sõltumatus ja vabadus on tähtsamad kui stabiilne sissetulek);
- saada rikkaks ja lubada endale jõukas elustiil (äri sisu ei ole niivõrd oluline, vaid tähtis on hea teenimisvõimalus). (Puidet, Kaarna, ... 2016)

Käesoleva uurimuse autor on teinud otsuse rajada oma ettevõtte. Idee selleks tekkis täiesti teadlikul hetkel andragoogika õpingute käigus. Pidades silmas neoliberalistlikku ühiskonda ning isiklikku huvi ja kogemust tekkis soov uurida, kuidas mõjutavad erinevad kõrgkooli õpingud ettevõtlusega alustamist. On olemas mitmeid õppekavasid, mis tutvustavad ettevõtlust otseselt (nt ärijuhtimine). Samuti on inimesel võimalik jõuda oma firma käima lükkamiseni läbi teistsuguste õpingute, mis inspireerivad tegutsema ja enda tahet järgima (nt andragoogika).

Käesoleva uuringu eesmärk on välja selgitada, kuidas kogevad alustavad ettevõtjad kõrgkooliõpingute rolli oma ettevõtte loomises, selgitada ettevõtluse mõistet ning tulemustest lähtuvalt teha ettepanekuid üliõpilaste ettevõtluspotentsiaali arendamise tõhustamise kohta kõrgkoolides. Uurimisküsimusena püstitatakse küsimus, kuidas kogevad alustavad ettevõtjad kõrgkooliõpingute rolli oma ettevõttega alustamisel?

Uurimistöö teoreetilises osas tutvustan teoreetilisi seisukohti täiskasvanud õppija enesearengu vajadustest ning ülikoolide poolt seatud arengukavade eesmäärke. Samuti ettevõtluse mõistet ning riilike arengukavade eesmäärke. Uurimistöö empiirika osas soovin intervjuude analüüsiga jõuda selleni, kuidas mõjutavad kõrgkooli õpingud ettevõtlusega alustamist.

Ettevõtluse teoreetiline käsitlus

Eestis ettevõtlust reguleeriva äriseadustiku järgi on ettevõtja nii äriühing kui ka füüsiline isik, kes pakub oma nimel tasu eest kaupu või teenuseid ning kaupade ja teenuste müük on talle püsivaks tegevuseks. Samas on öeldud, et ettevõtte on seaduse tähenduses majandusüksus, mille kaudu ettevõtja tegutseb. Ettevõtte koosneb asjadest, õigustest ja kohustustest, mis on määratud või olemuselt peaks olema määratud ettevõtte tegevuseks. Lisaks kirjeldab sama väljaanne ka ettevõtlikkuspädevust, mis on sellekohaselt suutlikkus ideid luua ja ellu viia, kasutades omandatud teadmisi ja oskusi erinevates elu- ja tegevusvaldkondades; näha probleeme ja neis peituvaid võimalusi, aidata kaasa probleemide lahendamisele; seada eesmäärke, koostada lühi- ja pikaajalisi plaane, neid tutvustada ja ellu viia; korraldada ühistegevusi ja neist osa võtta, näidata algatusvõimet ja vastutada tulemuste eest; reageerida loovalt, uuendusmeelselt ja paindlikult muutustele ning võtta arukaid riske; mõelda kriitiliselt ja loovalt, arendada ja hinnata oma ja teiste ideid (Äriseadustik, 1995ü). Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus (EAS) defineerib ettevõtlust kui uute võimaluste otsimise protsessi kasutamaks ära uusi lahendusi millegi tegemisel, valmistamisel või tegevus, kus ollakse ärksad uutele võimalustele ja ületatakse vanu piiranguid. (EAS, 2019) Kui seadused ja sõnastikud keskenduvad ettevõtjale kui juriidilisele isikule, kellel on teatavad õigused ja kohustused, siis muus osas suhtutakse ettevõtjatesse tihti kui väga loomingulistesse ja julgetesse inimestesse.

„Sageli tuuakse ettevõtjate puhul välja ka loovust ja riskijulgust. Ettevõtjad loovad midagi uut ühiskonna jaoks, mis rahuldab tarbijate latentseid vajadusi. Edukad ettevõtjad häälestuvad

potentsiaalse turu vajadustele ja soovidele. Ettevõtjal peab olema küllaga kujutlusvõimet ette kujutada uut toodet või teenust ja tuua see turule. See, mida ettevõtjad teevad on eksperiment, mis võib, aga võib ka mitte töötada nii nende kui ka ühiskonna jaoks. Ei ole mingit garantiid eduks ja ei ole organisatsioonilisi vahendeid, millele toetuda, kui üritus läbi kukub.“ (Buchholz 2005:307)

Sageli on ettevõtjate jaoks kõige olulisem just ülesanne iseenesest, mitte materiaalne edu, mis sellega kaasneda võib. Vastavalt McClellandile (1961; 1978; 1987) on ettevõtete loojatel kõrgem saavutusvajadus ning see omadus on ka oluline tegur tagamaks majanduse arengut. Kokkuvõtvalt märgib Raab et al. (2005:73) kaht tähelepanekut: 1) ettevõtjad on märkimisväärselt rohkem tulemuslikkusele orienteeritud kui ülejäänud inimesed; 2) ettevõtjad, kellel on eriti suur saavutusvajadus, on enamasti ülejäänud ettevõtjatest edukamad. (viidanud Jõgi, 2014)

Ettevõtlusega tegelemine mõjutab ühiskonda, samuti nagu ühiskond ettevõtjat. Praegusel ajal on üleüldistes ühiskondlikes tõekspidamistes valdavaks uus- ehk neoliberalistlik mõtlemine, mis on viimastel aastakümnetel olnud läänemaailmas, aga ka Eestis, üks riigivalitsemise suurimaid mõjutajaid. Uusliberalism lähtub uusklassikalise majandusteooria doktriinidest. See mõtteviis tugineb eeldusele inimeste instrumentaalselt ratsionaalsest ja omakasupüüdlisest käitumisest, kasutades nõudlusepakkumise tasakaalu ja teisi mudeleid, mis on praegugi turumajanduse seletamisel harjumuspärased. Uusliberalism võimestab turutoimijaid ja sõnastab poliitilist käitumist eeldades, et poliitilised toimijad käituvad oma kasu maksimeerimise huvides ratsionaalselt, tulusid ja kulusid arvestades. Selles aga nähakse võimalust kogu majanduse turgutamiseks.

Uusliberaalses ühiskonnapildis on inimesed riigiga vähem seotud ja toimivad rohkem omahuvidest lähtuvate konkurentidena, ennast teostavate ettevõtjatena ja ratsionaalsete tarbijatena pidevalt muutuval ülemaailmsel turul. Uusliberalismis eeldatakse, et inimesed tegutsevad ja otsustavad kalkuleeritult ning omaenese kasu maksimeerida püüdes. (Leif, Tammiste, 2018)

Uusliberalismi peetakse üldjuhul poliitiliseks filosoofiaks, mis seab esikohale üksikisiku vabaduse ja õiguse eraomandile. Kuigi võib tunduda, siis ei ole see aga lihtne ja homogeenne filosoofia. Eetiliste aluste ja normatiivsete järelduste osas on see laiaulatuslik, mis ühest küljest toetab täielikku vabaturumajandust ja kogu valitsuse kaotamist. Teisest küljest aga nõuab täpset ja funktsionaalset valitsust. (Blomgren 1997:224, viidatud Thorsen, Lie 2007). Võib öelda, et uusliberalistlik ühiskond soosib ettevõtlusega tegelemist ning soovib ka ise sellest kasu saada. Käesoleva uurimuse valimis olnud isikud olid lõpetanud kas Tartu Ülikooli või Eesti Maaülikooli. Tartu Ülikool on oma visiooniks seadnud olla kiirelt arenev rahvusvaheline teadusülikool, rahvusülikoolina Eesti akadeemilise vaimsuse keskus ja ühiskonna arengu eestvedaja. Sama ülikool on seadnud endale ka viis arengueesmärki: 1. lõpetajad, kes muudavad maailma; 2. teadus- ja arendustöö, mille mõju on globaalne ja Eesti arengut suunav; 3. innovaatilisus ja ettevõtlikkus, mille kaudu jõuavad teadmised majandusse; 4. organisatsioon, mis inspireerib ja ühendab inimesi; 5. järjepidev areng, mis kindlustab eesti

keele ja rahvuskultuuri püsimise. Seejuures on Tartu Ülikool sätestanud ka kuus olulisemat põhiväärtust, milles on nimetatud küll individuaalset arengut ja avatust uutele ideedele, kuid ettevõtlikkust eraldi välja toodud ei ole. (Tartu Ülikool, 2019)

Eesti Maaülikooli arengukava visioon on olla rahvusvaheliselt tunnustatud ülikool biomajanduse valdkonnas. Arengukava keskendub ühiskonna teenimisele ja ülikooli konkurentsivõime, teadus- ja arendustegevuse ning õppetöö efektiivsuse tõstmisele ja ülikooli tugevuse – biomajanduse valdkondade väärtusahelapõhine käsitle – arendamisele ja võimendamisele. Ülikool toob oma arengukavas välja küll soovi arendada ja võimendada biomajanduse valdkonda, kuid ei seo seda sõnastuses ettevõtlusega. (Eesti Maaülikool, 2019)

Ülikooliseaduse §4 lg 2 ütleb, et ülikooli ülesanne on edendada teadusi ja kultuuri, osutada ühiskonnale vajalikke õppe- ja teadus- ning muul loometegevusel põhinevaid teenuseid ning kujundada üliõpilastest vastutustundlikke ja algatusvõimelisi kodanikke (Ülikooliseadus, 2008). Kuigi otseselt ei ole ettevõtlusest või sellega tegelemisest Ülikooliseaduses kirjutatud, siis saab selle eesmärgist kujundada vastutustundlikke ja algatusvõimelisi kodanikke järeldada, et ettevõtlus võiks olla üliõpilastele üheks tegevusväljundiks.

Maailma Majandusfoorumi sõnul on konkurentsivõime ja tööhõive parandamiseks suuremad nõudmised ja ootused haridus- ja koolitussüsteemide suhtes vältimatud. Ettevõtlusõpet peetakse üha enam oluliseks ka poliitiliste lahenduste puhul. (Inform, 2013:16)

Siiski võis Eestis vähemalt mõnda aega tagasi täheldada kõrgkoolilõpetanute kesist huvi ettevõtlusega tegelemiseks. Ka 2009. aastal läbiviidud Eesti kõrgkoolide vilistlaste uuring ütleb, et hoolimata huvi kasvamisest ettevõtlusega tegelemiseks, hakkab siiski vaid väike osa ehk 3% pärast lõpetamist iseendale tööandjaks. Ühe takistava tegurina tuuakse siinkohal välja asjaolu, et kõrgkoolist ei saada kaasa elementaarseid teadmisi majanduse toimimisloogikast. (Tartu Ülikool, 2011: 67)

Ka Eesti ettevõtluse kasvustrateegia 2014-2020 kaardistab ettevõtlusega alustamise ettevõtjate jaoks sundolukorra, mitte turuvõimaluste ärakasutamisenä:

„Kuigi 13% Eesti tööealisest elanikkonnast on seotud ettevõtlusega, on üksnes pisut enam kui kolmandik neist langetanud otsuse turuvõimaluste kasutamiseks. Ülejäänud kaks kolmandikku on teinud selle otsuse sundolukorras ehk ettevõtlusega alustamine oli ainus võimalus elatise teenimiseks. Kirjeldatud olukord on muuhulgas tingitud vajakajäämistest ettevõtlusõppe vallas koolides – võrreldes teiste Euroopa riikidega ei soodusta Eesti koolisüsteem ettevõtlusega seotud teadmiste, oskuste ja hoiakute väljakujunemist ja mitmekülgset arendamist.“ Eesti ettevõtluse kasvustrateegia 2014-2020, 2013)

Samas võib öelda, et Eesti on muutnud oma arengustrateegiad ettevõtluse osas konkreetsemaks. „Õpetaja (sh õppejõud, täiskasvanukoolitaja) ei ole 21. sajandil mitte infoallikas, vaid seoste looja ja väärtushoiakute kujundaja, kelle ülesanne on arendada õppijas kriitilist ja loovat mõtlemist,

analüüsioskust, ettevõtlikkust, meeskonnatöö ning kirjaliku ja suulise eneseväljenduse oskust. Õpetaja roll on toetada õppija kujunemist ennastjuhtivaks õppijaks, kes tuleb iseseisvalt toime muudatustega keskkonnas ning võtab vastutuse oma arengu ja õpivalikute eest.“ (Eesti elukestva õppe strateegia 2020, 2014)

Ka Euroopa Parlamendi soovitusel liikmesriikidele määratletakse järgmised võtmepädevused: „*Emakeeleoskus; võõrkeelteoskus; matemaatika-pädevus ning teadmised teaduse ja tehnoloogia alustest; infotehnoloogiline pädevus; õpioskused; sotsiaalne ja kodanikupädevus; algatusvõime ja ettevõtlikkus; kultuuriteadlikkus ja kultuuriline väljendusoskus. Strateegias on eriliselt rõhutatud vajadust arendada loovust ja ettevõtlikkust, probleemilahendus- ja meeskonnatöö oskusi, kriitilist mõtlemist ja analüüsioskust ning digipädevusi.“ (Eesti elukestva õppe strateegia 2020, 2014)*

Tallinna Tehnikaülikooli ettevõtlusõppes osalenud ettevõtjate näitel tehtud uuringust selgus, et ettevõtlusega alustamist soodustavad nõuandjad (õpingute käigus leitud mentorid), nõudlus, tutvused ja majanduslik olukord 2008.-2009. aastal. Nimetatud aastatel toimunud majanduskriisist oli uurimuse läbiviimise hetkeks möödunud 4 aastat. Sama uurimuse tulemusena on kirjeldatud ka ettevõtlusega alustamist takistavad tegurid, milleks on algkapitali, mentori ja/või kvalifitseeritud tööjõu puudumine, majanduslik olukord 2008.-2009. aastal, konkurents ja riigihangete keeruline süsteem. (Neider, 2014)

A.Maslow inimvajaduste teooria väitel kasvavad inimese vajadused progresseeruvalt: kui madalama taseme vajadused on rahuldatud, püüavad inimesed saavutada järgmise astme vajaduste täitumist. Mida lähemale inimene jõuab mingi teatud vajaduse rahuldamisele, seda tähtsamaks muutub sellest kõrgemal seisev vajadus. Rahuldatud vajadus ei ole enam stiimul. Eneseteostus on Maslow püramiidi kõrgeim aste pärast füsioloogilisi vajadusi, turvalisusvajadust, armastus- ja kuuluvusvajadust, tunnustusvajadust. Maslow defineerib eneseteostust kui “soovi ennast teostada, täita oma potentsiaali, soovi saada rohkemaks, saada kõigeks, milleks ollakse võimelised saama”. Maslow kasutas terminit “eneseteostus” kui tahet, mitte edasiviivat jõudu, mis võib viia oma võimete potentsiaali avastamisele. Maslow’ arvates ei juhtinud eneseteostuse saavutamine indiviidi elu, vaid andis pigem inimesele individuaalse soovi või motivatsiooni saavutada oma ambitsioone. (Maslow, 1971)

Uurimus alustavate ettevõtjate hinnangust kõrgkooliõpingute rollile ettevõtlusega alustamisel

Uurimuse metoodika ja valimi kirjeldus

Käesoleva uurimuse puhul on tegemist fenomenoloogilise uurimusega ehk uurimise objektiks oli kogemus. Andmeid koguti vastavalt kvalitatiivse uurimuse meetodile poolstruktureeritud intervjuuga. Intervjuu küsimused koostati pidades silmas kvalitatiivse andmekogumise eesmärki ehk saada teada, mida inimene mõtleb (Laherand, 2008). Intervjuu kava on esitatud artikli lisa 1-s.

Küsimuste mõistetavust hinnati prooviintervjuu käigus, mille tulemusena küsimustes erilisi muudatusi ei tehtud. Küll aga küsiti täiendavaid küsimusi, et teemasse täielikku selgust saada. Intervjuu keskmine kestus oli 40 minutit. Uuringu tulemustes on vastajad tähistatud tähega V ja numbriga, mis vastab intervjuude toimumise järjekorrale.

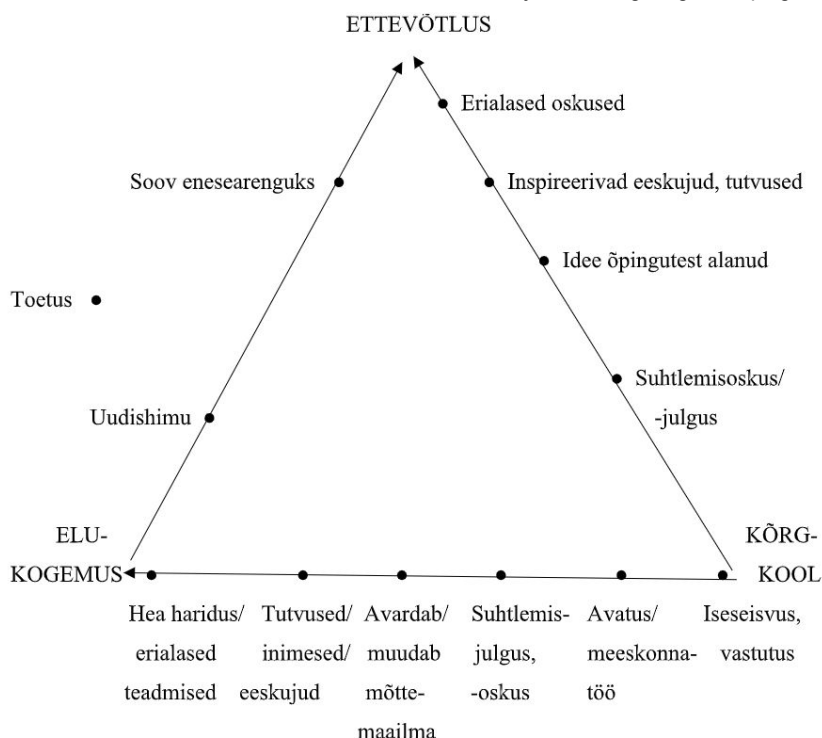
Uurimuse valimisse kuulusid kõrgharidusega ettevõtjad, kes alustasid oma ettevõtlusega kõrgkooliõpingute ajal või vahetult (hiljemalt 2 aasta jooksul) pärast seda. 2 aastat on piisavalt lühike aeg, et näha toimunud sündmuste omavahelist seost.

Uuringu tulemuste analüüs

Käesolev töö uurib alustavate ettevõtjate hinnangut kõrgkooli õpingute rollile ettevõtlusega alustamisel. Uurimuse teostamiseks on kasutatud kvalitatiivset meetodit. Meetodiks on valitud poolstruktureeritud intervjuu. Intervjuu andsid neli naisterahvast, kes kõik olid kõrgkooliõpingute ajal alustanud oma ettevõtte tegevust. Intervjuud viidi läbi avatud küsimustega ajavahemikul jaanuarist aprillini 2018. aastal.

- Vastaja 1 (V1) on 29 aastane naine, õppis Eesti Maaülikoolis loodusturismi ning lõpetas kõrgkooli 2015. aastal. Samal aastal asutas ta ka ettevõtte, mis pakub fotograafiateenuseid.
- Vastaja 2 (V2) on 26 aastane naine, õppis Tartu Ülikoolis klassiõpetajaks ning lõpetas kõrgkooli 2015. aastal. 2016. aastal asutas ta ettevõtte, mis pakub fotograafiateenuseid.
- Vastaja 3 (V3) on 24 aastane naine. Intervjuu ajal õppis ta Tartu Ülikoolis psühholoogiat, kuid lõpetas selle eriala 2018. aastal. 2016. aastal lõi ta MTÜ, mille eesmärk on Eesti gümnaasiumiõpilaste psühholoogiaalase teadlikkuse tõstmine e-kursuse abil.
- Vastaja 4 (V4) on 41 aastane naine, õppis Tartu Ülikoolis kehakultuuri, mille lõpetas pärast magistri- ja õpetajakoolituseõpinguid 2003. aastal. 2001. aastal registreeris ta oma ettevõtte, mis tegeles treeningute andmise, koerakasvatuse ja põllumajandusega.

Poolstruktureeritud intervjuu peamine eesmärk oli saada teada intervjuueeritava hinnang kõrgkooli rollile ettevõtlusega alustamisel. Lisaks uuritud rollile toodi välja ka kõrgkooliõpingute roll elukogemusele ja elukogemuse roll ettevõtlusele. Tunnused, mida mainiti seoste puhul rohkem kui ühe korra, on märgitud joonisel 1. Sõltuvalt teemast räägiti intervjuude käigus ka ettevõtlikkusest ja ettevõtlusega alustamise ajenditest.

Joonis 1 Ettevõtluse, kõrgkooliõpingute ja elukogemuse roll teineteise suhtes. Sulgudes korduste arv (Autori koostatud)

Kõrgkooliõpingute roll elukogemusele

Intervjuu ülesehituse tulemusena räägiti esmalt kõrgkooliõpingutest üldiselt ning sellest, millist rolli näeb vastaja nende puhul oma elukogemusele. Kõige rohkem toodi esile erialaseid teadmisi, mida hiljem on erinevates olukordades saanud kasutada. Erialadest, millest hiljem kasu on olnud, nimetati psühholoogiat, filosoofiat, psühhopatoloogiat, statistilist andmetöötlust, anatoomiat, füsioloogiat, treeninguõpetust, biomehhaanikat, füüsikat, loogikat ja ladina keelt.

Erialastest teadmistest pisut vähem toodi välja, et kõrgkoolis tutvuti erinevate inimestega, kes hilisemas elus on olnud head ja kasulikud tutvused või eeskujud, keda järgida.

„Inimesed, kursused õpetasid palju rohkem kui loengud.“ (V3)

„Meil oli füüsika õppejõud väga lahe ja tema pealt ka väga palju õppisin. /.../Ja siis just see, kuidas ta hästi rahulikult suhtus kõigesse sellesse./.../ Selles mõttes jäi see kohe kõrva taha, et kuidas saab ka asja lahendada hoopis... selle asemel, et pahandada.“ (V2)

Sama palju tõid vastajad välja, et ülikool avardab ja muudab mõttemaailma ning kasvatav suhtlemisoskust ja – julgust. Mõttemaailma muutumise puhul märgiti, et õppeained, mille puhul puudus varasem kokkupuude, õpetasid olukordi hindama uue nurga alt. Samuti öeldi, et ülikoolis õppimine tekitas seoseid erinevate valdkondade vahel ning laiendasid arusaamu üldiselt.

„Tegelikult ülikool tervikuna seda maailmapilti laiendab ju nii abstraktselt, et seda ei saa niimoodi näpuga näidata, et esile ma toon ilmselt neid asju, mida ma kõige rohkem suudan eristada.“ (V3)

Suhtlemisoscuse puhul nimetati, et see omadus sai areneda tänu erinevatele koolitöödele, nende esitlemisele ja asjaolule, et õpingute käigus pidi suhtlema paljude inimestega. Lisaks toodi mitmel korral eraldi välja suhtlemisjulgest, mis sai edeneda, sest vastaja oli kõrgkoolis sunnitud tegema esitlusi. Suhtlemisega seonduvalt rääkisid intervjuueeritavad, et kõrgkooliõpingud õpetasid olema ka avatud ja andsid oscuse meeskonnatööks.

Lisaks nimetatud omadustele toodi kõrgkooliõpingute mõju elukogemusele puhul välja, et kuna vastaja oli sel hetkel asumis iseseisvale elule, siis kasvatas see temas iseseisvust ja vastutust. Sama toodi välja õppimisprotsessi puhul, sest vastaja mõistis, et tema enda panus õpingutesse peegeldub hiljem tulemustest.

Kõrgkooliõpingute roll ettevõtlusele

Sarnaselt elukogemusele nägid vastajad ka ettevõtluse puhul kõrgkooliõpingute rolli kõige rohkem erialastes oscustes. Just ettevõtluse puhul kasuks olnud oscustest nimetati psühholoogiat, lastega suhtlemist (*õpitud praktika aine käigus – autori märkus*), spordijuhtimine, treeningute läbiviimine, äriplaani koostamine, eesti keele õigekiri, võõrkeeled, matemaatika ja raamatupidamisalused.

Kõik vastajad rääkisid, et kõrgkoolis õppides said nad jälgida inimesi, kes ühel või teisel moel neid inspireerisid ja seeläbi neile eeskujuks olid.

„Meil oli päris mitu ettevõtjat, kelle on oma firmad. Ja see oli nii põnev neid tundma õppida ja nende teekonda kõrvalt vaadata. See võibolla ettevõtluse koha pealt andis mulle ka mingi lükke, et oma seda fotoasja ajama hakata.“ (V1)

„Ma ei ütleks, et ma olen konkreetset õppinud loengus, aga koolis just seda, et need inimesed, kursakaaslased, kellega ülikoolis kokku puutud, inspireerivad sind ennast ka tegutsema.“ (V3)

Hoopis erinev kõrgkooli osatähtsusest elukogemuse jaoks oli asjaolu, et idee ettevõtlusega tegelemiseks kasvas välja kõrgkooliõpingutest. Nii ütles kehakultuuri õppinud vastaja, kes asutas hiljem ettevõtte, mis tegeles treeningute andmisega (V4). Samuti rääkis sellest psühholoogiat õppinud vastaja, kes algatas psühholoogia e-kursuse välja töötanud mittetulundusühingu (V3). Lisaks tundis otsest seost ettevõtlusega alustamise ja kõrgkooliõpingute vahel loodusturismi õppinud vastaja, kelle sõnul sai ta tõuke ettevõtluseks kursusekaaslasi jälgides (V1).

Lisaks nimetasid intervjuueeritavad kõrgkooliõpingute rolli puhul ettevõtlusele suhtlemisoscust ja – julgest. Vastavat oscust sai harjutada õpingute käigus erinevate inimestega suheldes. Seejuures on oluline märgata, et vastajad olid sel hetkel olukorras, kus ei saanud vestluspartnerit ise valida, vaid pidi hakkama saama kõigiga, kellega koolitöö kokku viis. Kuna ka ettevõtluses puutub palju kokku klientidega, siis on vastajate sõnul just sellest omadusest hiljem neile suurt kasu olnud.

„Ülikoolis tuli ju tihtipeale väga palju uusi inimesi juurde, erinevad loengud, erinevad inimesed,

erinevad õppejõud, /.../ ja ma arvan, et siis sa jällegi lähed ja õpid, kuidas erinevate inimeste ja situatsioonidega toime tulla.“ (V2)

Elukogemuse roll ettevõtlusele

Vastuseid analüüsid jääb silma vastajate jaoks oluline seos ehk elukogemuse osatähtsus ettevõtlusega alustamise suhtes. Kõige rohkem tõid vastajad välja, et ettevõtlusega alustamisel oli nende jaoks oluline toetus, mida nad said lähedastelt, klientidelt aga ka sotsiaalmeediast. Nende jaoks tekitas toetus turvatunde, et ebaõnnestudes jäävad neile alles nende lähedased. Samuti andis toetus julgust oma valikutele ja otsustele kindlaks jääda ning tegevusega jätkata.

„See toetus, mis mul on olnud konkreetset elukaaslaselt, see on ikka ... ma arvan, et üksinda ma ei olekski seal, kus ma täna olen... mkmm, kindlasti mitte.“ (V1)

Lisaks toodi välja intuiitiivset soovi enesearenguks. Vastajad märkisid, et ettevõtte loomine oli justkui järgmine samm nende edasiarengus. Samuti, et ettevõtlusega alustades tekkis neil soov oma teenust ja oskuseid veelgi arendada ja pidevalt edasi liikuda. Sama palju rääkisid vastajad ka uudishimust maailma jm vastu, mida nad tunnevad, et on olnud neile toetavaks jõuks ettevõtlusega alustamisel.

Ajend ettevõtlusega alustamiseks

Intervjuude käigus rääkisid vastajad ka, mis ajendas neid ettevõtlusega alustama. Kõik vastajad tõid välja, et nende jaoks oli oluline juriidiline korrektsus ning vajadus esitada arveid. Samuti nähti riiklikku vajadust teenuse järele, mida loodud ettevõtte osutab või sooviti saada kogemust. Üks vastaja märkis, et soovis tegeleda millegagi, mida tõeliselt armastab.

„Sest kui sa tahad selle asjaga edasi tegeleda, siis ainuke loogiline samm on firma luua. /.../ Kui sa ikkagi südamest tahad teha midagi, mida sa armastad, on see ju tõeline õnn.“ (V1)

Ettevõtlik inimene

Intervjuu käigus paluti vastajatel visualiseerida ettevõtlikku inimest. Kõige rohkem toodi omadusena välja julgust riske võtta. Vastajate sõnul vajasis nad julgust oma tegevuse alustamisel, samuti märkasid nad sama omadust ka teiste ettevõtjate puhul. Lisaks peeti ettevõtliku inimese puhul vajalikuks oskuseks initsiatiivi haaramist.

„Ettevõtlikkus on hoiak ja valmisolek haarata elus ise initsiatiivi, teha asju teisiti ja paremaks ja märgata lahendusi.“ (V3)

Ettevõtlikku inimest kirjeldati vastajate seas ka kui loovalt mõtlevat, teotahtelist inimest, kellel on soov enesearenguks. Seejuures toodi veel välja, et ettevõtlusega tegelemisel peaks emotsioon tehtust selle rahalise väärtuse üles kaaluma.

„Ma arvan, et ettevõtlikkus algab loovast mõtlemisest, sest kuskilt peaks tulema idee, mida arendama hakata. Mõtlemisest üksi jääb väheks. Samuti teotahet, aktiivsust, eesmärgipärast käitumist./.../ alles peaks jääma tegutsemisrõõm, et tegevus ei toimu ainult raha nimel, vaid on ka

teotähe.“ (V4)

Järeldused ja ettepanekud kõrgkooliõpingute osatähtsuse tõstmiseks ettevõtlusega alustamiseks

Läbiviidud uurimuse tulemusena selgus, et ettevõtlusega alustamine on kõige rohke ajendatud juriidilisest vajadusest. Uurimuses osalenud ettevõtjad küll hindasid kõrgkooliõpingute rolli kõrgelt sealt saadud erialaste teadmiste tõttu, kuid alustamise põhjuseid nähti siiski mujal. Ettevõtjad said praktilisi kogemusi ja teadmisi, mis laiendasid maailmapilti ning õpetasid abstraktselt mõtlema. Kõrgkooliõpingud toetasid alustavate ettevõtjate suhtlemisjulgust, mida hiljem töö käigus vajaliku oskusena nähti. Oluliseks peeti ka kõrgkooli rolli tutvuste tekitamisel, sest uutest suhetest kujunesid uuringus osalenute jaoks õpingute ajal eeskujud. Positiivsena võib märkida, et ettevõtjad soovisid ettevõtte tegevusena tegeleda nende jaoks meeldivaga, millest saadav kasu on pigem emotsionaalne kui varaline.

Oluline on uurimuse tulemusena järeldada, et ettevõtjad ei näinud ettevõtlusega alustamisel olulist rolli vaid kõrgkooliõpingutel, vaid ka elukogemusel. Uurimuses osalejate sõnul oli nende jaoks väga tähtsal kohal lähedaste ja klientide toetus, millela nad poleks ettevõtlusega võibolla et alustanudki. Samuti peeti tähtsaks uudishimu ja soovi enesearenguks.

Üsna üheselt tuli siiski uurimusest välja, et peamise tõuke ettevõtlusega alustamiseks andis soov käituda juriidiliselt korrektselt, sest ühel hetkel tekkis vajadus esitada klientidele arveid. Käesoleva uurimuse autorile meeldis eriti, et ettevõtlustegevuseni jõuti, sest sooviti tegeleda millegagi, mis tõeliselt südamelähedane on, sest see ongi õnn.

Lähtudes erinevatest strateegilistest dokumentidest ning neis esitatud ettepanekutest, siis kõrgkooliõpingud saaksid toetada ettevõtlikkust ja ettevõtlust pakkudes erinevaid vastavasisulisi kursuseid. Olulised on siinkohal ka õppeained, mis toetavad õppija arengut (nt ained, mis õpetavad eneserefleksiooni) ning kujunemist ennastjuhtivaks õppijaks. Ennastjuhtiv õppija suudab leida enda jaoks meeldiva valdkonna ning selle nimel ka edasi töötada. Kuna nii uurimusele vastajad kui ka teoreetikud kirjeldasid ettevõtlikku inimest kui julget ja loovat, siis võiksid kõrgkooliõpingud pakuda ka kursusi, mis toetavad üliõpilase arengut selles suunas. Huvitav oleks neid aineid ka lõimida ja panna õppijaid täiesti raamidest välja astuma. Käesolev uurimus ei käsitle erinevaid õppeaineid ja –kavasid, mida kõrgkoolid Eestis õpetavad. Olles siiski ka ise juba kolmandat aastat üliõpilane olen arvamusel, et õppijatel puudub teadlikkus erinevatest võimalustest, mis neil kõrgkooli õppima asudes avaneb. Seega peaks tegema ka jätkuvat teavitustööd ning tooma siinkohal välja ka võimalusi ettevõtlikkuse arendamiseks, mida kõrgkoolis pakutakse.

Kokkuvõte

Ettevõtlusega puutume ühel või teisel moel kokku igapäevaselt, seda kasvõi ise kliendiks olles. Ettevõtlusega alustamine vajab tõuget. Selle võib saada lähedastelt või ennast sütitavatest ideedest, aga ka kõrgkooliõpingutest. Mõnel juhul on idee ettevõtluseks olemas juba enne kõrgkooli astumist ja sel puhul on ilmselt ka erialavalik sellest sõltuv. Õppija valib erialaks midagi, mis toetaks tema teadmisi ärivaldkonnas või aitaks arendada pakutavat teenust sisuliselt. Samuti on tal võimalus õppimise ajal üht-teist vastavalt vajadusele lisaks õppida. Kui õppijal ei ole enne ülikooli astumist plaani ettevõtlusega tegelemiseks, siis valib ta oma eriala muudest huvidest, oskustest lähtuvalt. Idee ettevõtluseks võib seejuures tekkida juhuslikul momendil, jälgides koolikaaslast või mõtiskledes eluvalikute üle. Igatahes on kõigil õppijail võimalik ettevõtluseni jõuda. Ettevõtlusega alustamist toetab üha rohkem ka ümbritsev ühiskond, mida võib järeldada ka ettevõtluse valdkonna riiklikest strateegiatest.

Kuigi äriplaani koostamine ja majandusaruande esitamine on oma olemuselt korrektse juriidilise vormi hoidmine, siis on hea meel tõdeda, et alustavad ettevõtjad ei lase end bürokraatiast heidutada. Nad kirjeldavad ka ise ettevõtlust kui loovat protsessi ning naudivad sellega tegelemist. Tehtud uurimus andis mulle inspiratsiooni, et jääda kindlaks plaanile luua oma ettevõtte. Kuuldud kogemused ja tehtud järeldused kinnitavad, et kaotada ei ole midagi, kuid võita see-eest väga palju.

Kasutatud kirjandus:

1. Buchholz, R.A., Rosenthal S.B. *The Spirit of Entrepreneurship and the Qualities of Moral Decision Making: Toward A Unifying Framework*. Journal of Business Ethics, 2005, 60, lk 307-315.
2. Eesti Maaülikool. *Eesti Maaülikooli arengukava aastani 2025*. Külastatud aadressil <https://www.emu.ee/ylikoolist/ylainfo/arengukavad-ja-strateegiad/eesti-maaylikooli-arengukava/>
3. Ettevõtluse arendamise sihtasutus. (2016) *Alustava ettevõtja käsiraamat*. Külastatud aadressil https://www.eas.ee/wp-content/uploads/2016/03/BDA_edu_kasiraamat_A5_web.pdf
4. Ettevõtluse arendamise sihtasutus. (2019). *Ettevõtlus Eestis esimese saja aastaga*. Külastatud aadressil <https://www.eas.ee/ettevotlus-eestis-esimese-saja-aastaga>
5. European Training Foundation. (2013). *Entrepreneurial learning: Keystone to an entrepreneurial culture*. Inform, 2013, 16. Külastatud aadressil https://www.etf.europa.eu/sites/default/files/m/32FE9A69B45747F3C1257BA600329BD4_INFORM_16.pdf
6. Haridus- ja Teadusministeerium. (2014) *Eesti elukestva õppe strateegia 2020*. Külastatud aadressil <https://www.hm.ee/sites/default/files/strateegia2020.pdf>
7. Jõgi, K. (2013) *Üliõpilaste ettevõtluspotentsiaali hindamine ja arendamise võimalused kõrgkoolis*. Tartu
8. Kuurme, T. (2017). *Kasvatusteaduste alused*. Loeng. Tallinna Ülikool

9. Laherand, M-L. (2008). *Kvalitatiivne uurimisviis*. Tallinn: OÜ Infotrükk
10. Leif, K., Tammiste, G. (2018). *Kuidas ületada uusliberalism valitsemises?* Vikerraar, 3, 2018.
11. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium.(2013). *Eesti ettevõtluse kasvustrateegia 2014-2020*. Külastatud aadressil <https://kasvustrateegia.mkm.ee/>
12. Maslow, A. (1971). *The Farther Reaches of Human Nature*. Arkana
13. McClelland, D.C. (1961). *The achieving society*. Princeton.
14. McClelland, D.C. (1978). *Managing motivation to expand human freedom*. American Psychologist, 1978, Vol. 33, lk. 201-210.
15. McClelland, D.C. (1987). *Characteristics of successful entrepreneurs*. Journal of Creative Behavior, 1987, Vol. 21, lk. 219-233.
16. Neider, K. (2014). *Ettevõtlusega alustamise protsess Tallinna tehnikaülikooli ettevõtlusõppes osalenud ettevõtjate näitel*. Tallinna Tehnikaülikool
17. Raab, G., Stedham, Y., Neuner, M. (2005) *Entrepreneurial Potential: An Exploratory Study of Business Students in the U.S. and Germany*. Journal of Business and Management. 2005 Vol. 11, No. 2, lk. 71-88
18. Tartu Ülikool.(2017). *Tartu Ülikool arengukava A2020 tegevuskava aastaks 2018*. Külastatud aadressil https://www.ut.ee/sites/default/files/www_ut/2018tu_tegevuskava.pdf
19. Tartu Ülikool. (2011). *Eesti kõrgkoolide 2009. aasta vilistlaste uuring*. Külastatud aadressil http://www.ut.ee/sites/default/files/ut_files/Vilistlaste_uuringuraport.pdf
20. Thorsen, D.E., Lie, A. (2007). *What is Neoliberalism?* Oslo
21. Äriseadustik § 1. Riigi Teataja I 1995, 26, 355- jõustunud 01.09.1995. Külastatud aadressil <https://www.riigiteataja.ee/ert/act.jsp?id=13278874>
22. Ülikooliseadus § 4 lg.2 [Riigi Teataja I 2008, 34, 208](#) – jõustunud 01.09.2008. Külastatud aadressil <https://www.riigiteataja.ee/akt/110072012028>

LISA 1

Intervjuu küsimused:

1. Palun räägi mõne lausega endast. Kes sa oled ja millega tegeled?
2. Palun räägi natuke oma koolist ja sellest mida sa seal õppisid? Millest selline erialavalik?
3. Millised olid sinu lemmikained? Millistest ainetest tunnend, et hiljem on olnud sinu jaoks kõige rohkem kasu?
4. Räägi palun oma firmast. Millal alustasid ja kuidas on toimunud ettevõtte areng?
5. Mis ajendas sind oma ettevõtet looma?
6. Palun visualiseeri ettevõtlikkust. Mis on sinu jaoks ettevõtlikkus ja milline on ettevõtlik inimene?

7. Millised on sinu tugevused ja kuidas neid oma ettevõttes rakendada?
8. Kas oled võtnud lisakoolitusi?
9. Millistest väärtustest sa oma ettevõttes tegutsedes lähtud?
10. Millest sa unistad?
11. Milliseid seoseid oskad luua oma kooliõpingute ja ettevõtte loomise vahel?

[ARTIKLID 2011](#)

[ARTIKLID 2012](#)

[ARTIKLID 2013](#)

[ARTIKLID 2014](#)

[ARTIKLID 2015](#)

[ARTIKLID 2016](#)

[ARTIKLID 2017](#)

[ARTIKLID 2018](#)

[ARTIKLID 2019](#)

[ARTIKLID 2020](#)

[ARTIKLID 2021](#)

[ARTIKLID 2022](#)

[ARTIKLID 2023](#)

Otsi

Privaatsusreeglid

© 2025 Tallinna Ülikool | Haridusteaduste instituut | Andragoogika | CC BY-NC-ND 4.0